

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cl. Viri Valerii Andreae Desselii In Academia Lovaniensi
Professoris Regii Erotemata Juris Canonici**

Andreas, Valerius

Coloniae, 1697

XVI. De Adulterio & stupro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62934)

Qua est pœnâ artem hujusmodi exercentium ?

Quòd si quis eâ utatur adversus christianos & Catholicos, pœna est excommunicatio: quia ars illa mortifera & odibilis est, & plerumq; injustum belli justitiâ, licitum est pugnare quibus cumque armis. Qui verò dictam artem exercendo aliquem occiderit, incurrit irregularitatem, quia versatur in re illicita.

c. un. h. t.

Abbas hic. n. 1.

(*Omissus & sequens Titulus ab Autore, antequam ibidem suppl et us ex Vallensi.*)

De Adulterio & Stupro.

TIT. XVI.

Superioribus Titulis actum est de homicidio, & quibusdam actibus, per quos ad homicidium quandoque pervenitur, quibusque corpus & vita laeditur proximi: sequitur ordine Decalogi, id est, Legis antiquæ, decem præcepta continentis, de adulterio & stupro (ira enim in præcepto est. *Non occides, Non mœchaberis*) cæterisque illiciti concubitus generibus,

bis, quibus vel thorus proximi violatur, vel pudicitia laeditur.

Quid est Adulterium,

Quamvis Adulterium, generaliter sumptum, omnem copulam, quae non habet potestatem conjugii, comprehendat, *can. nemo blandiatur §. tolerabilior XXXII. q. 1.* & Lex Julia de adulteriis promiscue Stuprum & Adulterium usurpet, *l. inter liberos 6. D. cod. & l. inter stuprum D. de verb. signif.* tamen specialiter sumptum dicitur alieni thori violatio, & quasi ad alterius thorum accessio, deque Jure Civ. proprie in nuptiam committitur, non autem in virginem aut viduam, ac definitur, alienae matrisfamilias corruptio. Quamvis eodem Jure etiam ad sponsam extendatur *l. propter 7. C. cod.* quia sponsa pro uxore habeatur *l. si sponsa 74. D. de iur. dot.* & quia neque matrimonium qualecunque neque spem matrimonii violare permittatur, *l. si uxor 13. §. Divi & §. si minor D. ad L. lul. de adul.* licet hoc casu mitior poena deernatur. Verum Jure Canonico etiam in solutam mulierem à conjugato committitur adulterium, nam hoc Jure eadem castimonia in marito requiritur, quae in uxore

*can. non
moecha-
beris
XXXII.
q. 5.*

*L. lul. de
adulter.*

*ca. 19. &
fn.
xxxii. q.
5.*

*can.
XX*

*Qu
re q
linq
Civ
L. J
nalis
l. 2. §
releg
D. d
Jure
de a
viro
ri ca
con
ea h
ta ef
moc
agg
7. ci
Et e
mul
sed
trud
relic
Quo*

can.

can. Præcipit. can. Apud nos & d. can. fir.
XXXII. q. 5.

*Qua est pœna adulterii de Jure
Civili ?*

Quod ad pœnas adulterii attinet, Jure quidem divino pœna utriusque delinquentis est lapidatio. De Jure autem Civili, quando criminaliter agitur, ex L. Julia, non videretur olim fuisse capitalis, sed vel deportatio, ut in militibus l. 2. §. miles D. de his, qui not infamia; vel relegatio, ut in paganis, l. si quis viduam D. de quaestionibus: ex posteriori vero Jure, nempe ex l. Quamvis C. ad L. Jul. de adult. pœna sanguinis & gladii tam viro, quam fœminæ adulteræ, irrogari cœpit, jã inde à tẽpore Justiniani, ut constat ex l. Transfigere C. de transact. sed ea hodie in plerisque provinciis mutata est in pecuniariam, vel aliam, dummodo abfuerit violentia, aut qualitas aggravans, Jul, Clarus §. Adulterium n. 7. circa finem, & late Boer. Decis. 297. Et ex Justiniani Novella 134. cap. 10. mulier adultera non punitur gladio, sed virgis cœsa in monasterium detruditur, potestate interim marito relicta intra biennium eam repetendi. Quod & Jure Canonico videtur receptum,

Deut. 22

Exod. 20

can. satis

XXXII.

q. 5.

ptum. *Gaudemus sup. de convers. conjugat.* Dosque hoc casu distribuitur certo gradu atque ordine inter descendentes, & ascendentes & monasterium, *d. Novel. 134. c. 10.* si verò civiliter agatur, hoc est, ad separationem thori, facta separatione dos & donatio propter nuptias innocenti conjugii applicatur, *Novell. 117. c. 8. c. Plerumq; 4. sup. de donat. inter virum & uxorem.* Quamvis autem in hoc sint pares maritus & uxor, quòd ob solum adulterium alterius agere possint ad separationem thori, non tamen in lucro dotis & donationis propter nuptias: nam uxor ob solum adulterium amittit dotem (nisi fuerit viro reconciliata, *d. c. Plerumq;*) maritus non ante quàm si frequenter cum alia muliere egerit, & bis monitus non resipuerit, *d. Novell. 117.* Infamis ipso iure, etiam antequam condemnatur per sententiam: adulter vero non fit infamis, nisi per sententiam. Cumque maritus uxore adultera solutus sit à iure solvendi ei debitum conjugale, ingredi monasterium potest, *c. constitutus sup. de convers. conjug.*

Qua est pana de turpe Canonico

Jure Canonico alter Conjugum, si-
 ve maritus siue uxor ob alterius adul-
 terium, agere ad separationem thori
 potest coram Iudice Ecclesiastico, ad
 quem solum spectat eo casu cognitio,
c. tua 5. sup. de Proc. r. c. 1. sup. de offic. Iud.
Ord. c. At si Clerici §. de Adult. sup. de Iud.
 nisi alter, v. g. maritus sciens uxorem
 suã adulterã esse, vixerit porro cum ea-
 dem non peractã pœnitentia, quia hoc
 casu & ipse reus erit ac particeps de-
 licti, *c. s. vir 3. h. t.* vel nisi alter alteri a-
 dultarium objiciat, quia paria delicta
 mutua compensatione tolluntur. Qua *c. pen. &*
ult. h. t.
 ratione autem ordinarius possit ex of-
 ficio procedere in causa adulterii, vid.
 Conc. Trid. Sess. 24. *de reform. Matr.*
c. 8. Sed & certis casibus ad hanc separa-
 tionem agi non posse, jam ante dixi-
 mus.

*An fas est adulterum deprehensum cum
 uxore occidere ?*

Licet jure civ. permissum fuerit mari-
 to, atq; etiam patri, deprehensum adul-
 terum cum uxore vel filia occidere cer-
 tis casibus impunẽ: id tamen de Jure
 Ca:

c. intelle-
ximus 6.
h. 1.

Canonico nullatenus permittitur. *can. inter hac can. Admonere vers. nam scri- rum. can. si quod verius xxxiii qu. 2.* Et hæc quidem Jure Pontificio circa Læicos statuta sunt, qui eodem Jure etiam excommunicari debent, ac pœnitentiæ subjici; imò & in monasterium detru- di possunt, *juxta communem.* Vid. *Cov. De matrim. 2. p. cap. 7. §. 7. n. 29.*

Qua est pœna Clerici adulteri?

* in d. c.
At si cle-
rici §. de
adult.

Clericus, qui adulterium commisit, seu confessus aut convictus fuerit à Judice Ecclésiastico, deponendus est ab officio & beneficio, & in monaste- rium detrudendus, ad perpetuam pœ- nitentiam agendam, *can. si quis Clericus Distinct. 81.* & damnatus de crimine- jusmodi est infamis, Abbas: Imò Pres- byter infamatus ad solam confessio- nem mulieris adulteræ asserentis se ab eodem cognitam fuisse, non quidem condemnatus est adulterii, sed eodem veluti suspecto de adulterio, indicendi Canonica est purgatio, cum manu quinta sui ordinis, id est, cum quinque vicinis Presbyteris: in qua purgatione si defecerit, ab officio suspendendus est, *cap. significasti h. t. c. Quam sit gra- ve g. inf. de Excessib. Pralat.* Potest tamen Episcopus

Episcopus
adul-
terii
bus
licet
nis,
renti
nach

Q
inde
tum,
Stup
mitu
vel v
viver
i. l. st
101. E
lum,
verò
illici
xxxv

Q
Po
jure
blica
hum
legat
insti
Episcopus

Episcopus cum clericis dispensare in adulterio, & aliis criminibus inferioribus. Si quando verò ob gravitatem delicti imponenda fuerit pœna sanguinis, adiri debet Judex læcularis, c. Sententiam. c. Clericis sup. ne clerici vel Monachi, &c.

c. cum non ab homine §. at si clerici in fin. sup. de jud.

Quid est stuprum?

Quemadmodum Adulterium subinde ita latè sumitur, ut omnem coitum, lege prohibitum, contineat; ita & Stuprum aliquando verò strictius sumitur, & committi dicitur in virginem, vel viduam, integræ vitæ ac honestè viventem, citra vim, d. l. inter liberas. §. 1. l. stuprum 34. D. eod. & l. inter stuprum. 101. D. de verb. signif. imò & in masculum, l. qui domum 8. D. h. t. Strictissimè verò & propriè capitur, pro virginum illicita defloratione, ut in can. Lex illa. xxxviii. q. 1.

l. inter liberas 6. D. ad L. Jul. de adul.

Qua est pœna stupri de jure civili?

Pœna stupri citra vim commissi de jure Civili in personis honestis est publicatio dimidiæ patris bonorum, in humilibus coercitio corporis cum relegatione, §. item Lex Julia de adulteriis instituit, de publ. judic. Alioqui commissum

§ sum

lum vi, siue verè, siue interpretatiuè, ve-
 luti dum stuprator blandis verbis, &
 dolosis promissionibus sollicitat sedu-
 citque & velut compellit virginem,
 arg. l. 3. §. si quis volentem D. de Lib. ho-
 mine exhib. §. l. 1. §. 3. de seruo corrupto,
 punitur pœna capitali, ut voluit Dd.
 in d. §. item Lex Iulia de adult. eò quod
 Justin. ibi discretè violentum stuprum
 excipiat, in verbis, sine vi. Qui verò
 nondum viripotentem virginem cor-
 ruperit, de jure communi non punitur
 pœnâ mortis; sed vel in metallum da-
 mnatur, si humilior fuerit; vel in insu-
 lam relegatur, si honestior, aut in exi-
 lium mittitur, l. si quis aliquid 38. §. qui
 nondum D. de pœnis. Tutor stuprans pu-
 pillam deportatur ejusque bona publi-
 cantur, arg. L. un. C. si quis eam, cuius tu-
 tor, &c. A fortiori stuprans viduam
 cognatam, aut aliam, cum qua nequit
 consistere matrimonium, deportatur,
 l. si quis viduam D. de questionibus. Scer-
 vus, qui cum domina rem habuisse de-
 tectus fuerit, ex Constit. Constantini
 traditur ignibus concremandus, domi-
 na capite plectitur, l. 1. C. de mulieribus,
 qua se propr. seruis, &c.

Qua est pœna de jure Canonico?

De Jure Canonico stuprator virgini honestæ tenetur eam dotare & habere in uxore: nisi pater dare nolit, quo casu dotasse sufficit. Si verò ipse renuat habere, corporaliter castigatus, excommunicatusque in monasterium, ad agenda inibi pœnitentiam, detrudendus, si non possit eam ducere, ut quia *e i. h. 2.* fit conjugatus aut ordine sacro insignitus, nihilominus dotabit, quia utrumque est in obligatione, *arg. l. celsus §. 1. D. de receptis arbitris.* Clericus verò etiam deponitur, *ex communi sententia,* apud Jul. Clarum §. *stuprum. n. 3.* Insuperque pecuniaria pœna vel corporali, veluti detrusione in carcerem, aut monasterium, puniri potest, juxta arbitrium judicis. Abbas *in c. at si Clerici n. 20. sup. de judic. in c. ut Clericum sup. de vita & honest. Cleric. Wamel. Conf. 583. n. 5.* Quod si Episcopus, Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, Lector, Psalmista, aut ostiarius, cum muliere, sanctificata DEO, mæchatus fuerit, deponendus est, quia sponsam Christi corrupit: si verò fuerit laicus, excommunicandus est. *can. si quis Episcopus xxvii. q. 1.* Et præterea ex Justiniani

Constit. Novella 123. cap. 43. re sejus
 monasterio applicantur. aliâque poenâ
 hoc scelus coercetur. De fornicatione
 cum filia spirituali vide *can. ponult. &*
ult. 3. qu. 1. & latius de poena stupri &
 râm adversus Clericum, quàm laicum,
 in foro râm conscientia, quàm civili
 & Pontificio, vide Menoch. *de arbitra-*
riis lib. 2. casu 288. 294. & 420. Illud
 hic subjiciendum, Paulum IV. Con-
 stituit. quam refert Pet. Matth. in vii.
Decretal lib. 5. tit. 15. c. 1. statuisse, ut con-
 ciliatores proxenetæ, lenones ac lenæ,
 quæ puellam virginem interpellave-
 rint, flagitio quidem perfecto poena
 capitali, imperfecto verò deportatione
 perpetua in insulam plecterentur; in
 cæteris autem casibus fustibus publicè
 cæderentur.

Quid est incestus?

Quemadmodum Adulterium gravius
 est fornicatione, ita incestus adulterio.
can. Adulterii malum xxxii. q. 7. Est au-
 tem incestus consanguineorum vel af-
 finium intra gradus Jure prohibitos
 abusus, seu cum eis concubitus. Et in-
 cestus si dicuntur. qui consanguinei
 vel affines intra gradus prohibitos
 abutuntur, seu cum eis concumbunt.

can. Lex illa xxxvi. q. 1. can. de incestuosis. xxxv. qu. 2. Unde & nuptiæ inter hos contractæ incestuosæ appellantur. *Novell. de incest. nupt. in pr. l. fin. C. eod. tit. can. nec eam xxxv. qu. 2.* quali in his nuptiis minimè adfit cestus, id est, cingulum illud quo Venus ad nuptias honestas utebatur Covar. 4. *Decretal. p. 2. cap. 6. §. 8.* Virginum verò Deo consecrarum conjunctio non solum incesta, sed & sacrilega est & dicitur, *can. si quis sacro xxvii. q. 1.*

Quæ est pœna incestus de jure civili?

Pœna incestus simplicis, id est absque matrimonio, de Jure Digest. eadem est, quæ adulterii, *l. si quis viduam D. de questronib.* non etiam de Jure Codicis, nisi cum alia specie fornicationis committatur, puta cum adulterio vel stupro, Jul. Clarus, *§. incestus*; quia licet Jure Codicis aucta sit pœna adulterii, non tamen pœna incestus. Incestuarum verò nuptiarum in honestis quidem personis, factâ separatione, una cum infamia, pœna est exilium & bonorum publicatio, ipso scilicet jure, à die commissi criminis, dummodo non supersint liberi ex alio matrimonio; in vilibus verò additur corporis

coercitio, *Novell. 12. de incest. nupt. c. l. 4. C. eod. Covar d. loco.* A pœna tamen amissionis bonorum, jure novissimo statutâ excusat ignorantia juris aut facti, etiam ex lata culpa contingens, *Covar d. loc.* In eum vero, qui virginem DEO consecratam, jungendi matrimonii causa, vel saltem intentant, capitalis pœna constituta est, *l. si quis non dicam. C. de Episc. & Cler. Adde Novell. 123. § penult.*

Quæ est pœna de Jure Canonico?

De Jure Canonico clericus, de incestu accusatus & infamatus, deponendus est, & beneficiis privandus, *Jul. Clarus d. loco.* Eodem jure omnis incestus macula pollutus, siquidem scilicet, infamis est, & que sacerdotes neque legitimè conjunctas personas accusare potest, *can. consanguineorum III. q. 4.* Estque excommunicatus ipso jure, *Clement. unica de Consanguinit.* à qua tamen excommunicatione per Episcopum absolvi potest, *Gloss. ibid. & à le. in vicem separandi sunt, d. Clement. c. 1. c. c. non debet sup. de consanguinit.* Alteroq; morte prævento alter, quando diu vivit, graviter pœnitere debet ab

que (pe conjugii cum alia, can quadam
cum aliquot seqq xxxii. qu. 7. can. fin.
xxxv q. 8. & alius, c. 2. & 8. sup de eo, qui
cognovit consangu. &c. Quamquam si
contraxerit cum alia, subsistat matri-
monium, quia tantum est impedimen-
tum impediens, non autem dirimens.

*Quid obinet si ignoranter incesta nuptia
contracta?*

Qui contraxerit ignoranter incestas
nuptias, mitius, arbitrio iudicis, puni-
endus est: sicut & is, qui ab initio bona
fide contraxit, sed postmodum, detecta
consanguinitate vel affinitate, nihilo-
minus perseveravit, non incidit in pœ-
nas incestus, à Legibus & canonibus
impositas. Gloss, in d. Clement. un. ad v.
scienter, & Clar, d. § Incestus num. 9.
At qui scienter matrem & filiam, aut
duas sorores germanas carnaliter cog-
noverit, sicut & mulier, quæ patri & fi-
lio, aut duobus fratribus germanis, sui
copiam fecerit, pœna ultimi supplicii
plecti juberetur, ex constitutione Sixti
V. Bajard. in Addit. ad lul.

*Clar. d. § Incestus.
num. 10.*

S 4

Quid

*Quid habendum de liberis ex incestu
natis?*

Deniq; filii nati ex incestuosis com-
plexibus, scienter factis, non censentur
legitimi, nec parentibus succedunt, *can.*
un. xxxv. qu. 7. & 8. l. si quis & Auth. Ex
complexu C. de incestis nuptiis.

De Raptoribus Incendiariis
& Violatoribus Eccle-
siarum.

TIT. XVII.

Ordinis nunc ratio postulat, ut de iis
quibus res proximi violantur, aga-
tur, ut de rapinis, furtis, usuris, cri-
mine falsi: à quo crimine non sunt
alieni, qui per sortes homines fal-
lunt, quique in iudicio cum adver-
sario suo colludendo, aliud revela-
gant, & aliud simulant.

Quid est Raptus?

Raptus nihil aliud est quàm abdu-
ctio violenta ad stuprum: ut scilicet
mulier ingenua, sive virgo sive alia, in
vita seu vi abducta corrumpatur. Dico,
i-